

Bostadens utformning och betydelse är huvudtema för detta nummer av *Tidskrift för Arkitekturforskning*. Bostadsforskning har en lång tradition. Om detta vittnar bl a Carin Boalt i sin artikel i föregående nummer. De frågor som behandlas i detta nummer skiljer sig emellertid avsevärt från de frågor som den traditionella bostadsforskningen arbetat med. Den forskning om bostäder och boende, som började ta form redan på 1930-talet och som sedan utvecklats vid Statens institut för byggnadsforskning och vid arkitekturinstitutionerna, har främst varit inriktad på bostadsvaneundersökningar och studier av bostadsutformningens olika variabler och olika brukargrupperns behov. Denna forskning, med sitt främsta syfte att ge relevant planeringskunskap, är fortfarande viktig och utgör en stor del av bostadsforskningen.

Från början av 1970-talet har emellertid även andra infallsvinklar på boendet gjort sig allt mer gällande. Brukarplanering och självbyggeri blev viktiga frågor bl a som en följd av den kritik mot 1960-talets bostadsbyggande som då började komma till uttryck. I numret finns ett par artiklar som behandlar dessa frågor. Lena Jarlov redovisar ett aktuellt ombyggnadsprojekt i Göteborg där just medborgarinflytandet varit en viktig infallsvinkel. Dan Bernfeldt gör en resumé över en period som började med kamp för inflytande med kollektiva förtecken och fortsatte med strävan efter individuellt självförverkligande som mål för brukardeltagande i planering och projektering. Hans perspektiv är både internationellt och personligt, med lång egen erfarenhet från olika projekt som utgångspunkt.

I detta nummer finns också bidrag som pekar på en viktig infallsvinkel som under sjuttioalet aktualiserades av arkitekturforskare från olika discipliner och vars syfte är att försöka förstå och förklara problemen i miljonprogrammets bostadsområden. Begrepp som alienation, klass och kultur anger de teoretiska utgångspunkterna. Under åttiotalet har denna forskning i allt högre grad inriktat sitt intresse på boendets betydelse, på psykologiska och upplevelsemässiga aspekter, på dynamiken i *relationen* mellan bostaden och människorna, snarare än bostadens och bostadsområdets praktiska utrustning och organisation. Karla Werner finner i sin forskning om ungdomar att deras boende måste tolkas i begrepp som "livsrum", "självrepresentation" och "iscensättning av känslor och behov". Lone Rahbek Christensen pekar på skillnader i "betydelse" som en bostad har för grupper i samhället med olika levnadsbehov. Torbjörn Andersson och Enar Olsson arbetar med bostadens betydelse ur individuellt och psykologiskt perspektiv.

Anders Törnqvists artikel behandlar förnyelse av äldre arbetsområden. Den avviker således från huvudtemat, men de frågor den väcker skiljer sig inte mycket från dem som står i förgrunden inom modern bostadsforskning.

Ett begrepp, som förekommer flitigt i artiklarna i detta nummer, om än med något skiftande innebörd, är *livsform*. Livsformsbegreppet, som används i olika vetenskaper, av arkitekter, sociologer, etnologer och psykologer, svarar mot en nödvändig strävan efter att knyta ihop *vardagslivet*, där boendet och bostaden är viktiga element, såväl som arbetslivet och arbetsplatsen, med processer på en övergripande samhällelig nivå. Detta är nödvändig och viktig forskning som bidrar till mer mångsidig förståelse av problemen. Som framgår av bidragen i detta nummer återstår emellertid en hel del innan denna vidgade insikt i ett komplicerat samhälleligt problemområde kan användas som grund för praktiska planeringsåtgärder eller konkret arkitekturskapande. En mångfald av livsformer kan iakttas och kanske beskrivas, men vilka slutsatser kan man dra, vilka frågor måste forskningen inriktas mot härnäst? Hur skall åttiotalets alternativ till bostadsvaneundersökningar se ut? Det vill säga: Vilken kunskap behöver arkitekterna för att utforma nittiotalets bostäder? Det är frågor som vi hoppas att artiklarna i detta nummer av Tidskrift för Arkitekturforskning väcker och som vi gärna ger utrymme för att debattera i kommande nummer.

redaktionen

*

